

ALBISTARIEI (Euskalzaletarako)

Ezin geintek ez larregi arrotu. Ezin geinke esan euskerazko albistariak (astekari naiz osteango aldizkariak) oiartzun andirik, entzute andirik daukenik munduan.

Nekez bizi, irakurle gitxi batzuk nekez euki, eta, orrez ganera, ixiltasuna, aintzat-eza inguruan.

Urte bete da liburu bat agertu zala, Euskalerrian gizaldi onetan izan diran aldizkarien barria emon gurarik.

Euskalerriko aldizkartzaren atsegin-atsekabeak azaldu nai zituen.

Eta euskerazko aldizkarien izenik be ez ekarren. Euskera utsezko batenik be ez gero.

Euki, guztitarikoak euki izan doguz: asterokoak, illerokoak eta egunerokoak be bai bat, EGUNA, iru-lau illabeteko bizia gitxienez izan ebana. 1937'n, maiatz-erdirarte.

Esan dodan liburuan, ez onen ez besteen aitamenik ez dugu aurkitzen.

Euskera-erderazkoak batzuk, bizi laburrekoak izan arren, luze ta zeatz aitatzan ditu; euskera utsezkorik bat bera be ez.

BIZKAIA AURRELARI

Bizkaia izan da emen euskal-albistaritzan aurrelari.

1897'n sortuko zan EUSKALZALE.

Bidasoaz andiko euskaldunak ba-euken ordurako euren, ESKUALDUNA izenekoa, eta izen bat az edo besteaz, gaurko egunotararte izan dau jarraitzaileerik.

Iparraldeko euskaldunak doguzalakoak, beste gauza askoten lez, emen be aurrelari izan doguz.

Gu baiño lenago itxartu eta jagiak dira.

Bakotzari berea. Eta bakotzari berea emotea besterik ezta, nire ustez, emetikaldean aurrelari, Bizkaia izan dogula esatea.

AZKUE ZANAREN LANA

Azkue andiari zor deutsogu. Azkue, irardausi andiko gizona, egin eta eragitekoa.

Nora ezta elduko aren eskua? Non ezta agertuko aren bultzakadea? Abade-lana, irakasle-lana, azterketa-lana, musika ta antzerti-arloa, zer eztaurrean eroango?

Lenengoko baten, Arana Goiri legun, La Abeja aldizkaria sortzen dau. Arana'k erderaz eta Azkue'k euskeraz diardue.

Laster banandu dira eta bion aldizkaria errekarra doa.

Arana Goiri'k, euskerarako sustrai sendo biziagorik euki izan baleu, berak aterako eban, bai, euskera utsezko aldizkaria be.

Zer izan bear eban naiago?

Baiña bera zan lango euskaldun barri batentzat, aldatz-goregi egoan egiteko ori.

Erderea be bearrezko eban inguru erdaldundua euskalzaletuteko.

Bestelakoa gendun Azkue. Euskera bizi-bizia, iturritik arakoa, erion. Eta beronek sortuta, orra non agertzen dan, 1897-ko urtarrillaren iruan, EUSKALZALE. Eta ona asteroko onen asmo batzuk:

«Izen onegaz astean-astean urtengo dau argitara zortzi orrialdedun paper batek... Erderazko gauzarik ezta agertuko, guztia izango da euskeraz egiña... Izenak berak dinoanez, euskerea zabaldutea izango dau arazorik berarizkoena eta arduratsuen. Baita arimako egi egokiak bere, aleginez erakutsiko doguz. Ganera, ipuiñak, asmoak, ikusi-makusiak, Euskalerriko eta erdallerrietako albistak eta jazoerak; eta, noizean bein, zirt-zart, moduz ta polito, bear dabenari emotea bere izan leike».

Lenengoko geia, zenbakia, esku batek egiña da, Azkue bakarrik. Urrengoe-tan esku asko agertuko dirala iragarten dau.

EUSKALZALE-KO IDAZLEAK

Esan bearrik ete dago? Astekari Azkue gaztearen euskerarik biz: daukagu.

Bein izen barik, bein ezizenen b orraitio), berak emoten deutso bizita

Azkue-ren ango lanakaz, gero, 1 bata, eta bestea, oraintsukoa, Ipuñak i

Baiña Azkue eztago bakarrik. (tetsuenak ditu laguntzaile. D. Agirre biak, Iñarra, Artola, Alfonso Zabala, rripa eta abar...

Antxe asi zan Kirikiño be idazten

Idazle zarrentzat be bada lekua: B esaera zarrak. Antxe ezaguerazo eban Gaberako Ilcuskizuna.

ATSEKABEZKO EGUNAK ETA ERIO

Iru urtez zorionezko bidaldia oker andi bakoa.

Eta gitxienez uste zanean, bapatean.

Astean, astean kalera zintzo zin egun egin ditu urten barik.

Zer jazo da?

Bilboko Gobernadore jaunak bet

Zer dala-ta?

«Por no haber llenado ciertos re ei diño.

Artikulu orrek edo lege orrek zer a

Aldizkari bakotzaren artezkariak aurkeztu bearke zituela, berak izenpe renean.

Zer zan Azkue'k egiten ebana?

Iru barik, gitxiago aurkeztu, ala b «EUSKALZALE»k ezta argitasun Legea barri samarra zan, eta, bea rik egiten.

Bear bada, Gobernadoreak beral ezelango barririk euki, eta baten bat

Bai, errien baten asarre samar e «moduz ta polito polito», zirt-zarteko

Eta Gobernadoreak eun pesetake «EUSKALZALE»ri.

EUSKERA TA ERDERA

Eta ori naikoa ez zala, beste agi dau. Euskera utsean agertzen asteroke be ipuiñ-azo.

Orregaitik urrengo zenbakia, a da, euskeraz eta erderaz, euskerazko Eta, olatxe, andik aurrera, urtea a;

SORREREA

1897 - 1899}

Gobernadoreak ez eban iragarri legearen zein artikuluk eskubidea emonik agintzen eban ori. Bere kolkotik atera eban, antza, erabagi ori, bere barruko borondate txarretik, euskereari eta euskaldunai eutsen amorrutik.

geiena, Azkue beraren eskutikoa da, beriena, zantsu eta giartsuena an

do bestegaz (musika danean, Aekue, k andiena asterokoari.

ru bi agertu dira: TXIRRISTADAK, ekoa.

Alto euskaltzale eta idazlerik entzuse Beitia, E. Arrese, Etxegarai anai Urruzuno, Gerra, Mokoroa, Zama-

aberaz, Mogeldarrak, Uriarte, 1596-ko kue'k Barrutia aramaioarraren Gabon

AITATU BARIK, ZIGORRA

Andia da, orraitio! Euskalerriko aldizkariaren barri emon nai danean, euskerazko aldizkariak eztira aintzat artzen, diranik be ezta aitaturik, eztabe izaterik.

Baiña eskua ezarri nai jakenean, zigorra emon nai deutesenean, dagozan legeak eztira naiko eta Gobernadoreak bereak asmauko ditu, zigorra gogorrigo egiteko.

Euskereak agintarien aldetik eztauala eragozpenik eta gogorkeririk izan diñoenentzat, emen dakagu Bizkaia'n lenengo euskerazko astekari oni jazo. Atsekabe mingarri onetan, orraitio, pozgarririx bat be izan eban Azkue'k, astekariaren artezkariak: multearen zorra orniduteko, laguntasuna eskatu eutsen irakurleai, baiña errealetik gora ez eban iñok emon bear.

Zergaitik?

«Izen geiagok lekua izan daien».

Laster agertu ziran seireun inguru emoilte, 10, 15, 20 eta 25 zentimoko eskupekoakaz.

Euren artean izen ospetsu asko: Franzisko Iturribarria, Alfredo Rochelt, Miangolarra, Tomas Meabe, D. Agirre, Arrese Beitia, Urruzuno, Bustinza... Bidasoaz bestaldetik be bai: Julien Heguy eta abar.

EA

3a «EUSKALZALEK», edo, beintzat,

kulako plaustadea!

etorrena, 1899ko iraillean amabost

•skuak ezarri deutsoz ganera.

ERIoTZEA

Pozgarri izan zan irakurleen erantzuna.

Baiña «E USKALZALE»k ez eukan olan bizitzerik.

Urtea amaitu ante, arpedunakaz zorrak garbitzeko aurrera jarraitu eban, euskeraz eta erderaz gauza bera emonaz.

Baiña non zan, non gelditzen zan asieran asana: «Guztia izango da euskeraz egiña»?

Lotsari andiegia, baltzegia zan euskal-aldizkariari egiten jakona.

Egoak ausita gelditzen jakozan; lumak jausita gelditzen jakezan idazleai be.

«Baretaldia etorri arte itxaron» egin bear zala iñoan batek.

Etzan agertu baretaldi ori.

Idazle askoren lanak moztu bearrean aurkitzen zan iñoz artezkaria.

Onan iñotson bati: «Urrengo berba guztiai kurutzeta egingo leuskioe notbaitok, eta naiago dogu aurretiaz berbok kendu».

Egoera gogorra! Olan ezin zeitekean jarraituko. Eta urrengo urtean ixilik, ilda gelditu zan astekaria.

Urte bi geroago, gauzak obero eginda egozan, nonbait.

Eta Azkue'k berak, astekari barri bat aterako eban, Ibaizabal izenekoa.

Ez eban luzaro iraun, urte bi.

Azkue orduantxe asi zan bere Iztegi nausia argitaratzeko lanetan, atzerrian ain zuzen.

Andik, ain urriñetik ezin eutsi emengo astekeriaren biziari, ezin geiago iraunazo.

Nik eztakit esker onik erakutsi jakon Azkue'ri eta merezi dauan añako autormenik egin izan jaken berak sortutako astekari bioi.

Erdaldunak ez eze, euskaldunok aitzuegi daukaguzala-ta nago.

Esker obea zor deutsegula uste dot.

Eurak ez *ete* dira izan geroagoko astekariaren amama zarrak, ainbesteko oiñaze eta erdi-miñen artean Bidasoaz onantzako euskal-albistariari sorrera emonak?

L. AKESOLO'k

keri bat, gobernadorekeri bat egiten ri galazi, eukeraz idazten zana erderaz

st egun geroagokoa, bietara agertuko daraturik.

Itu arte.